

Innspill fra ungdomsrådene i Helse Nord til omstillingsprosessen

02.10.2023

Ungdomsrådene i Helse Nord var samlet i Bodø i september 2023. På samlingen informerte Helse Nord om oppgaven de har fått fra helseministeren om ny organisering av spesialisthelsetjenesten i nord.

Ungdommene jobbet med selve oppdraget og formulerte det slik: **Finn ut hvilken behandling som skal gis på hvilket sted, med bruk av flest mulig egne ansatte.**

Ungdomsrådene vil fremheve at *det viktigste for unge som er pasienter er å slippe å reise veldig ofte og mye for å få behandling.*

Ungdomsrådene samlet sine råd til direktørene innenfor fire følgende tema:

1. Behandling helt i nærheten eller aller beste behandling langt unna?

- Best er viktigst når noe er alvorlig eller skal skje sjeldent. Nært er viktigst når noe skal skje ofte. Jo oftere behandlingen skal skje, jo viktigere er det at det kan gjøres lokalt eller digitalt.

- Når vi reiser til kontroller, må flest mulig ting ordnes samtidig. Alle undersøkelser, bilder, prøver og avtaler må kunne løses på samme opphold. Samarbeid mellom avdelinger, og mellom somatikk og psykiatri, må bli mye bedre og mer effektiv.
- Vi ønsker at helsepersonell og spesialister reiser rundt til der pasientene er, ikke at alle pasientene reiser lange veier.

2. Hvordan få bedre kvalitet i tjenestene når man organiserer ting på nye måter?

- Ungdomsrådet er opptatt av at vi må få like god kvalitet på helsetjenestene uavhengig av hvor vi bor. Det betyr blant annet at det ikke kan koste mer for oss å få behandling, selv om vi må reise.
- Vi vil at brukermedvirkningen i tjenestene skal styrkes og at alle pasienter får hjelp til å delta i egen behandling med samvalg.
- Forebygging må bli en viktig felles oppgave for alle helsetjenestene.
- Det må lages gode digitale løsninger for kontakt med behandlere og ulike måter å gjennomføre digitale timer. Digital oppfølging må velges av pasientene selv. Bilder, undersøkelser og oppfølging for spesialisthelsetjenesten må skje i samarbeid lokalt.

3. Hvordan må sykehusene være hvis vi skal reise lenger?

- Sykehuset må bli et sted der vi kan jobbe med skole, arbeide og hvile mens vi venter på ulike avtaler. Hvilerom og tilrettelegging for pårørende er viktig.
- Sykehuskolen må styrkes for både pasienter og barn og søsken som er pårørende. Elever i videregående skole bør få bedre tilrettelegging på sykehuset og i sykehuskolen.
- Arealene i og rundt sykehusene må tilrettelegges for aktiviteter. Lekerom for de små barna og skjerma arealer for ungdom med spill, film og bøker er viktig.
- Pasientreiser er ofte svært slitsomme, tar utrolig mye tid og det koster mye penger å reise ofte til behandling. Tilrettelegging av reise må ta hensyn til å ungdommens behov for å komme fram til behandling uthvilt, slik at vi ikke bruker opp alle kreftene på reising.
- Det må være mulig å kjøpe ordentlig mat hele dagen, ikke bare sjokolade fra maskiner.

4. Hva vil vi ha på sykehusene?

- Vi vil at alle de tjenestene vi må ha kontakt med, kan ha kontor på sykehusene. Det vil gjøre det lettere å lage bedre og mer sammenhengende tjenester for oss.
- Vi ønsker NAV-kontor på sykehuset, hjelpemiddelsentral med mulighet for utprøving av hjelpemidler og Pasientreisekontor der det går an å få hjelp.
- Tjenester som legevakt, fastleger, helsestasjon, hjemmetjenester og sykehjem bør være på sykehuset for å bidra til at pasienter faktisk får et sammenhengende pasientforløp.

10 råd fra ungdom i omstillingsprosesser

1. Beskriv oppgaver og mandat så alle kan forstå hva som skal skje.
2. Inkluder ungdomsråd og ungdomsmedvirkere i arbeidsgrupper tidlig i prosessen. Vi må være med der beslutninger tas.
3. Vi skal alltid være minst to brukerrepresentanter.
4. Vi må få god og forståelig informasjon, og gjerne forberedende møter bare med oss.
5. Vi må være godt involvert og trenger en kontaktperson.
6. Skriv forståelig, lag ordlister med forklaringer og ikke bruk forkortelser.
7. Vår mening må bety noe og vi må få tilbakemelding om hva dere gjør med innspillene våre!
8. Gi oss mulighet til å bidra med innspill på mange ulike måter.
9. Ta hensyn til våre individuelle behov, og respekter tiden vår.
10. Alle rapporter og utredninger må ha sammendrag for ungdom.

Vi har også prøvd å finne ut hvordan vi forstår noen av de ordene og begrepene som brukes mye i denne prosessen, og laget en liten ordliste som kanskje er nyttig for flere:

ORDLISTE

- **Funksjon:** Et ord fra matematikktimene, men her betyr det hvordan noe virker eller måten noe virker på. Det er også noe man gjør
- **Funksjons- og oppgavefordeling:** Hvordan og hvem som skal gjøre noe
- **Elektive funksjoner:** Ting som skal gjøres, og som man kan planlegge hvor og hvordan de skal gjøres
- **Akutte funksjoner:** Ting som må gjøres med en gang og som ikke kan planlegges
- **Diagnostiske funksjoner:** Ting man gjør for å finne ut hvordan pasienten har det eller hva som er galt, som blodprøver og røntgen
- **Oppgaveglidning:** Har ingenting med å gli mens man gjør noe. Betyr at det endres hvem som skal gjøre ulike oppgaver, f.eks. fra sykepleier til fagarbeider

Fra venstre Regine Elvevold, Siri Tau Ursin, Linea Vold, Maria Kalliainen Kyrrø og Johanne-Kristine Mortensen. Bildet er tatt etter at ungdommene la fram sine innspill til omstillingsprosessen.